

PRIVATIZACIJA DRŽAVNIH PREDUZEĆA

SADRŽAJ:

<i>Uvod</i>	<i>str. 2</i>
<i>Ciljevi privatizacije</i>	<i>str. 2</i>
<i>Privatizacija u Republici Srpskoj</i>	<i>str. 2</i>
Prodaja akcija na berzi	<i>str. 3</i>
Tender	<i>str. 4</i>
Prihvatanje javne ponude za preuzimanje	<i>str. 4</i>
Prodaja zaposlenima u preduzeću (tzv. ESOP metoda)	<i>str. 4</i>
Kombinacija prethodnih metoda	<i>str. 4</i>
<i>Rizici privatizacije.</i>	<i>str. 4</i>
<i>Problemi u procesu privatizacije</i>	<i>str. 5</i>

Publikaciju pod nazivom "PRIVATIZACIJA DRŽAVNIH PREDUZEĆA" pripremila je Nataša Krejić.

PRIVATIZACIJA DRŽAVNIH PREDUZEĆA

Privatizacija predstavlja proces transfera imovine, odnosno kapitala iz državne u privatnu svojinu. U širem smislu može označavati i privatno upravljanje državnom imovinom.

U Republici Srpskoj je do 2007. godine postupak privatizacije bio u nadležnosti Direkcije za privatizaciju Republike Srpske a nakon toga, preostali državni kapital u preduzećima u Republici Srpskoj uvršten je u portfelj Akcijskog fonda Republike Srpske kojim upravlja Investiciono razvojna banka Republike Srpske (IRB), te od 20. juna 2007. godine IRB je preuzela i ulogu ovlašćenog prodavca državnog kapitala u preduzećima.

Ciljevi privatizacije

se mogu podjeliti na ekonomske, političke i druge.

U političke ciljeve obično se ubrajaju: okončanje političke kontrole nad državnom imovinom i time prekid ekonomskih i finansijskih gubitaka pojedinačnih preduzeća, korištenje privatnih ekonomskih inicijativa, stvaranje široke klase produktivnih vlasnika imovine, izbjegavanje gašenja preduzeća, smanjenje budžetskih deficita, jačanje lokalnog tržišta kapitala ili korištenje uspješno privatizovanih preduzeća kao motorne snage dinamičkog razvoja određenog privrednog sektora.

U ekonomske ciljeve, mogu se ubrojiti: stimulisanje ekonomskog rasta zemlje, ubrzavanje razvoja, poboljšanje finansijske profitabilnosti preduzeća, stvaranje konkurencije, jačanje pristupa međunarodnom znanju i međunarodnim tržištima kapitala, jačanje rukovođenja preduzećima (upošljavanje menadžera sa međunarodnim pozicijama i iskustvom) i postizanje dobrih cijena za državu, po mogućnosti u stranim valutama.

Ovi ciljevi u korelaciji mogu uticati jedni na druge jačajući se međusobno ili čak biti u konfliktu.

Privatizacija u Republici Srpskoj

Privatizacija državnog kapitala u preduzećima u Republici Srpskoj se provodi po Zakonu o privatizaciji državnog kapitala u državnim preduzećima i podzakonskim aktima.

Predmet privatizacije su akcije i udjeli u preduzećima u svojini Republike Srpske.

Predmet privatizacije ne mogu biti prirodna bogatstva, dobra u opštoj upotrebi, objekti od opšteg kulturnog i istorijskog značaja, koja su preduzeću data na korišćenje.

Državni kapital u preduzećima iz oblasti proizvodnje i distribucije električne energije, naftne industrije, željezničkog saobraćaja, telekomunikacija, vodosnabdijevanja, rudarstva i šumarstva, javnih medija, igara na sreću, proizvodnje oružja, vojne opreme i ostalim preduzećima od strateškog značaja privatizuje se po posebnim privatizacionim programima koje donosi Vlada Republike Srpske uz saglasnost Narodne skupštine Republike Srpske

Kupci u postupku privatizacije mogu biti domaća i strana fizička i pravna lica. Kupci ne mogu biti državni organi, organizacije i preduzeća iz Bosne i Hercegovine u kojima je državni kapital veći od 25 % ukupnog kapitala, kao i domaća fizička i pravna lica koja nisu izmirila poreske obaveze.

Za pripremu privatizacije neophodno je da IRB utvrditi strukturu i vrijednost državnog kapitala te ih prenese na fondove.

Struktura i vrijednost osnovnog kapitala preduzeća utvrđuje se u skladu sa odredbama Zakona o početnom bilansu i podzakonskim aktima, odnosno na osnovu finansijskih izvještaja preduzeća na dan 30. juni 1998. godine

Privatizacija državnog kapitala sprovodi se primjenom različitih metoda:

❖ **Prodaja akcija na berzi,**

Predmet privatizacije prodajom na berzi može biti dio ili cijeli paket akcija državnog kapitala u akcionarskom društvu.

Prodaja na berzi sprovodi se:

- organizovanjem posebnih aukcija za paket akcija,
- prodajom u okviru redovnog berzanskog trgovanja.

U slučaju prodaje najmanje 50% + jedna akcija osnovnog kapitala u akcionarskom društvu, veličinu paketa akcija koji će biti predmet prodaje na aukciji, eventualne uslove prodaje i kvalifikacione kriterijume za učesnike, kao i njihovu izmjenu u slučaju neuspjele aukcije utvrđuje IRB, uz saglasnost Vlade Republike Srpske.

Kod akcionarskih društava čija je vrijednost državnog kapitala do 300.000,00 KM predmet prodaje na aukciji je cjelokupan paket akcija državnog kapitala, a prodaja na berzi vrši se bez postavljanja uslova i ograničenja prodaje.

Početna prodajna cijena jedne akcije i paketa akcija državnog kapitala u akcionarskom društvu utvrđuje se kao minimalna cijena. Ako akcionarsko društvo u posljednjem finansijskom izvještaju iskazuje gubitak u visini ili iznad ukupnog kapitala, početna cijena akcije iznosi 1% nominalne vrijednosti akcije. Aukcija za paket akcija sprovodi se u skladu sa Pravilima Banjalučke berze. Rok plaćanja kod kupovine na aukciji za paket akcija sa utvrđenim uslovima je osam dana od dana zaključenja ugovora o prodaji.

Nakon zaključenja posla berza dostavlja izvještaj o zaključenom poslu Centralnom registru hartija od vrijednosti i članovima berze, zastupnicima kupaca i prodavaca, u roku regulisanom propisima berze.

Centralni registar prenosi akcije koje su predmet aukcija na osnovu:

- izvještaja berze o zaključenom poslu,
- naloga za prenos akcija berzanskog posrednika - kupca,
- obavještenja Prodavca o izvršenom plaćanju kupoprodajne cijene u cijelosti.

Centralni registar vrši prenos akcija u roku od tri radna od dana prijema uredne i potpune dokumentacije.

❖ **Tender**

❖ **Prihvatanje javne ponude za preuzimanje,**

se sastoji od:

- ocjene prihvatljivosti ponude za preuzimanje, o čemu odluku donosi IRB, te na osnovu toga
- donosi odluku o prihvatanju ponude za preuzimanje, nakon čega
- deponuje akcije preko ovlaštenog berzanskog posrednika (uz dokumentaciju: ovjeren prodajni nalog Prodavca za akcije koje su predmet prihvatanja ponude za preuzimanje, odluku Prodavca o prihvatanju ponude za preuzimanje)

❖ **Prodaja zaposlenima u preduzeću (tzv. ESOP metoda),**

se vrši uz posebne podsticajne uslove, po odluci Vlade, a koji se odnose na:

- a) popust na utvrđenu prodajnu cijenu, koji se utvrđuje pojedinačno za svakog kupca, u procentu koji odgovara godinama radnog staža u preduzeću,
- b) odgođeno plaćanje, najviše na period do 20 godina

❖ **Kombinacija prethodnih metoda.**

Preduzeća koja su predmet privatizacije mogu izvršiti finansijsko restrukturisanje duga, odnosno konverziju duga u akcije preduzeća.

Rizici privatizacije

Ciljevi, svakako, dolaze sa rizicima na nivou preduzeća. U ovom kontekstu treba imati na umu da je privatizacija obicno povezana sa smanjenjem radne snage i redukovanjem socijalnih programa i prava. Ovakve redukcije može preduzeti država prije privatizacije, kako bi poboljšala efikasnost/smanjila gubitke preduzeća i time uvećala njihovu vrijednost i poboljšala njihovu marketinšku poziciju; ili novi vlasnik, sa ili bez znanja, odobrenja, pa čak i podrške države. Ovakve odluke su veoma podložne korupciji.

Često će ekonomski ciljevi privatizacije biti u podređenom položaju u odnosu na političke, ili obratno, što stvara potencijalne konflikte (kao na primjer kada se umanjuje značaj stranog

kapitala, čak i na štetu budućeg boljeg pristupa međunarodnom znanju; kada se lokalnim elitama u ili izvan preduzeća daju posebne privilegije; kada se određene etničke manjine isključuju iz liste potencijalnih ponuđača ili im se daje povlašteni pristup itd.). Ovakve situacije treba pažljivo motriti i procjenjivati ih i sa aspekta prevencije korupcije, koja predstavlja najveći rizik u procesu privatizacije.

Problemi u procesu privatizacije

Privatizacija pojedinačnih preduzeća se može učiniti mnogo predvidljivijom i manje ranjivom na korupciju ako država ima detaljnu, jasnu privatizacionu politiku i strategiju, koje nedvomisleno postavljaju elementarna pravila i propise. Ovo bi trebalo da uključuje jasne kriterije o tome koja preduzeća privatizovati i kada. Privatizaciona politika, takođe, treba da odredi institucionalne aspekte (da li odgovornost dati odvojenoj, centralnoj privatizacionoj agenciji ili je podijeliti na različita tehnička ministarstva) i zaštitne mjere kontrole i nadzora (interna i eksterna revizija, parlamentarni nadzor itd.).

Ranjivost procesa privatizacije na korupciju i druge oblike zloupotreba u kritičnoj mjeri je determinisana izabranim metodom i modalitetima privatizacije, opštim političkim i upravnim okruženjem u zemlji, karakterom i kvalitetom osnovne ekonomske strukture (da li ekonomija funkcioniše na bazi konkurencije, da li je kontrolisana i regulisana od strane države), kvalitetom zakona i institucija, pravilima i regulativom koja se odnosi na privatizacioni program i njegovu kontrolu.

NATAŠA KREJIĆ

Advokat

Advokat u Advokatskoj firmi Sajić iz Banjaluke, rođena je 1978. godine u Banjaluci, diplomirala na Pravnom fakultetu u Banjaluci 2004. godine, a u Advokatskoj firmi Sajić zaposlena je od 2003. godine, kao advokatski pripravnik. U Imenik advokata Advokatske komore Republike Srpske upisana je 2011. godine.

Oblasti prava kojima se bavi: kompanijsko pravo, spajanja i preuzimanja, pravo konkurencije, porezi i carine, berze, Komisija za HOV i Centralni registar HOV.

Član je Advokatske komore Republike Srpske i Union Internationale des Avocats (UIA).

Jezici: Engleski

E-mail: natasa@afsajic.com

Telefon: 051/223-644, 051/227-620

Advokatska firma "Sajić" je ortačko društvo Banja Luka osnovano 2003.godine sa sjedištem u B. Luci.

Bavimo se pretežno građanskim i privrednim pravom. Pružamo pravne savjete iz različitih oblasti prava, zastupamo klijente pred svim sudovima i državnim institucijama u Republici Srpskoj i Bosni i Hercegovini, učestvujemo u pregovorima sa stranim i domaćim pravnim i fizičkim licima, dajemo mišljenje i preporuke u vezi sa primjenom propisa, i sl.

Naš tim broji 20 zaposlenih, od čega 7 advokata. Svako od nas se specijalizuje za samo nekoliko užih pravnih oblasti, što nam omogućava da našim klijentima pružimo vrlo kvalitetnu, profesionalnu uslugu.

